

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 89/23

Λουξεμβούργο, 5 Ιουνίου 2023

Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-204/21 | Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία και ιδιωτική ζωή των δικαστών)

Κράτος δικαίου: η μεταρρύθμιση που έγινε στην πολωνική δικαιοσύνη τον Δεκέμβριο του 2019 παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης

Η αξία του κράτους δικαίου αποτελεί μέρος της ίδιας της ταυτότητας της Ένωσης ως κοινής έννομης τάξης και αποτυπώνεται σε αρχές που περιέχουν νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη

Στις 20 Δεκεμβρίου 2019, η Πολωνία θέσπισε νόμο για την τροποποίηση των εθνικών κανόνων σχετικά με την οργάνωση των τακτικών δικαστηρίων, των διοικητικών δικαστηρίων και του Ανωτάτου Δικαστηρίου (στο εξής: τροποποιητικός νόμος). Κατόπιν τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άσκησε προσφυγή λόγω παραβάσεως, ζητώντας από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το καθεστώς που θεσπίστηκε με τον νόμο αυτόν αντιβαίνει σε διάφορες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, στο μέτρο που ο τροποποιητικός νόμος αναθέτει στο πειθαρχικό τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Πολωνίας, του οποίου η ανεξαρτησία και η αμεροληψία δεν είναι εγγυημένες, την αρμοδιότητα να εκδικάζει υποθέσεις που επηρεάζουν άμεσα το καθεστώς και την άσκηση του λειτουργήματος των δικαστών, ο νόμος αυτός θίγει την ανεξαρτησία τους. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, ο τροποποιητικός νόμος απαγορεύει στα εθνικά δικαστήρια να ελέγχουν την τήρηση των ενωσιακών απαιτήσεων περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, ορίζει δε ότι η διενέργεια τέτοιου ελέγχου συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα. Το τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Πολωνίας κηρύσσεται αποκλειστικά αρμόδιο για τη διενέργεια των ελέγχων αυτών. Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο τροποποιητικός νόμος, επιβάλλοντας στους δικαστές την υποχρέωση να γνωστοποιούν πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητές τους σε ενώσεις ή ιδρύματα καθώς και σχετικά με το αν ήταν στο παρελθόν μέλη πολιτικού κόμματος, και προβλέποντας τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών, προσβάλλει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ¹.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, επιβλήθηκε στην Πολωνία, με διάταξη του Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 27ης Οκτωβρίου 2021, υποχρέωση καταβολής στην Επιτροπή χρηματικής ποινής ύψους ενός εκατομμυρίου ευρώ ημερησίως ². Η χρηματική ποινή κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Πολωνία θα θέσει σε εφαρμογή τα προσωρινά μέτρα που ελήφθησαν με διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021³, τα οποία αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην αναστολή της εφαρμογής διατάξεων του τροποποιητικού νόμου κατά των οποίων βάλλει η Επιτροπή. Με διάταξη του Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 21ης Απριλίου 2023, το ποσό της χρηματικής ποινής μειώθηκε

¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την επίμαχη διαδικασία καθώς και τις αιτιάσεις της Επιτροπής, μπορείτε να ανατρέξετε στα ανακοινωθέντα Τύπου [127/21](#), [180/21](#) και [192/21](#).

² Διάταξη του Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 27ης Οκτωβρίου 2021 στην υπόθεση [C-204/21 R](#) (βλ., επίσης, ανακοινωθέν Τύπου [192/21](#)).

³ Διάταξη της Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 2021 στην υπόθεση [C-204/21 R](#) (βλ., επίσης, ανακοινωθέν Τύπου [127/21](#)).

σε 500 000 ευρώ ημερησίως⁴. Οι διατάξεις αυτές παύουν να παράγουν αποτελέσματα με τη σημερινή απόφαση, με την οποία περατώνεται η υπόθεση. Ωστόσο, τούτο δεν επηρεάζει την υποχρέωση της Πολωνίας να καταβάλει τις χρηματικές ποινές που οφείλει για το παρελθόν.

Με τη σημερινή απόφασή του, **το Δικαστήριο κάνει δεκτή την προσφυγή της Επιτροπής.**

Πρώτον, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι **ο έλεγχος του σεβασμού, από κράτος μέλος, αξιών και αρχών όπως το κράτος δικαίου, η αποτελεσματική δικαστική προστασία και η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης εμπίπτει πλήρως στην αρμοδιότητά του.** Πράγματι, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους στον τομέα της οργάνωσης της δικαιοσύνης, τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης. Οφείλουν επίσης να **μεριμνούν ώστε να αποτρέπεται οποιασδήποτε μορφής υποβάθμιση**, υπό το πρίσμα της αξίας του κράτους δικαίου, της νομοθεσίας τους στον τομέα της οργάνωσης της δικαιοσύνης, απέχοντας από τη θέσπιση κανόνων που θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξαρτησία των δικαστών. Η θεμελιώδης αυτή αξία, η οποία αποτελεί μέρος της ίδιας της ταυτότητας της Ένωσης, αποτυπώνεται σε νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις από τις οποίες **δεν μπορούν να απαλλαγούν τα κράτη μέλη στηριζόμενα σε εσωτερικές διατάξεις ή νομολογία, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων συνταγματικής ισχύος.**

Δεύτερον, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει την προηγούμενη νομολογία του⁵ σύμφωνα με την οποία **το πειθαρχικό τμήμα** του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν πληροί την απαίτηση περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας. Εξ αυτού συνάγει ότι **η προοπτική και μόνον ότι οι δικαστές που καλούνται να εφαρμόσουν το δίκαιο της Ένωσης διατρέχουν τον κίνδυνο να αποφανθεί ένα τέτοιο όργανο επί ζητημάτων σχετικών με το καθεστώς τους και την άσκηση του λειτουργήματός τους**, ιδίως επιτρέποντας την άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον τους ή τη σύλληψή τους ή εκδίδοντας αποφάσεις σχετικές με ουσιώδεις πτυχές των συστημάτων εργατικού δικαίου, κοινωνικής ασφάλισης ή συνταξιοδότησης που ισχύουν γι' αυτούς, **μπορεί να θίξει την ανεξαρτησία τους.**

Τρίτον, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι διατάξεις του τροποποιητικού νόμου κατά των οποίων βάλλει η Επιτροπή, λαμβανομένου υπόψη του σχετικά ευρέος και ασαφούς χαρακτήρα τους και του ιδιαίτερου πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκαν, επιδέχονται ερμηνεία βάσει της οποίας το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών, και οι κυρώσεις που αυτό συνεπάγεται, μπορούν να χρησιμοποιούνται προκειμένου να **εμποδίζονται τα εθνικά δικαστήρια να ελέγχουν αν ένα δικαστήριο ή ένας δικαστής τηρεί τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, υποβάλλοντας, κατά περίπτωση, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.** Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα που θέσπισε ο Πολωνός νομοθέτης **είναι ασυμβίβαστα με τις εγγυήσεις περί προσβάσεως σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.** Πράγματι, οι εγγυήσεις αυτές συνεπάγονται ότι, **σε ορισμένες περιπτώσεις, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να ελέγχουν αν τα ίδια ή οι δικαστές που τα απαρτίζουν ή άλλοι δικαστές ή δικαστήρια πληρούν τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης.**

Τέταρτον, **το γεγονός ότι ο τροποποιητικός νόμος απένειμε σε μία και μόνο εθνική αρχή (δηλαδή στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου) την αρμοδιότητα να ελέγχει την τήρηση ουσιωδών απαιτήσεων σχετικών με την αποτελεσματική δικαστική προστασία παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης.** Τούτο διότι η τήρηση των εν λόγω απαιτήσεων **πρέπει να διασφαλίζεται οριζόντια σε όλους τους τομείς εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και ενώπιον όλων των εθνικών δικαστηρίων που επιλαμβάνονται υποθέσεων οι οποίες εμπίπτουν στους τομείς αυτούς.** Ο μονοπωλιακός έλεγχος, όμως, τον οποίο θεσπίζει ο τροποποιητικός νόμος, σε συνδυασμό με την πρόβλεψη των ανωτέρω απαγορεύσεων και πειθαρχικών παραπτώματων, είναι **ικανός να συμβάλει στην περαιτέρω αποδυνάμωση του θεμελιώδους δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται από το δίκαιο της Ένωσης.**

Τέλος, κατά το Δικαστήριο, οι εθνικές διατάξεις οι οποίες υποχρεώνουν τους δικαστές να υποβάλουν γραπτή

⁴ Διάταξη του Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 21ης Απριλίου 2023 στην υπόθεση [C-204/21 R-RAP](#) (βλ., επίσης, ανακοινωθέν Τύπου [65/23](#)).

⁵ Απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), [C-791/19](#) (βλ., επίσης, ανακοινωθέν Τύπου [130/21](#)).

δήλωση σχετικά με τυχόν ιδιότητά τους ως μελών ένωσης, μη κερδοσκοπικού ιδρύματος ή πολιτικού κόμματος και οι οποίες προβλέπουν την ανάρτηση των πληροφοριών αυτών στο Διαδίκτυο προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των δικαστών στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής. Η ανάρτηση δεδομένων που αφορούν την κατά το παρελθόν ιδιότητα μέλους πολιτικού κόμματος **δεν είναι**, εν προκειμένω, **πρόσφορη για την επίτευξη του προβαλλόμενου σκοπού**, ο οποίος συνίσταται στην ενίσχυση της αμεροληψίας των δικαστών. Τα δε δεδομένα σχετικά με την ιδιότητα των δικαστών ως μελών ενώσεων ή μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων ενδέχεται να αποκαλύψουν τις θρησκευτικές, πολιτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις των δικαστών. Μέσω της ανάρτησής τους στο Διαδίκτυο, **θα μπορούσαν να αποκτήσουν ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα αυτά πρόσωπα τα οποία, για λόγους άσχετους προς τον προβαλλόμενο σκοπό γενικού συμφέροντος, επιχειρούν να ενημερωθούν για την προσωπική κατάσταση του οικείου δικαστή.** Λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερου πλαισίου των μέτρων που θεσπίστηκαν με τον τροποποιητικό νόμο, μια τέτοια ανάρτηση **ενδέχεται**, εξάλλου, **να εκθέσει τους δικαστές σε κίνδυνο αθέμιτου στιγματισμού, επηρεάζοντας αδικαιολόγητα την αντίληψη που έχουν γι' αυτούς τόσο οι πολίτες όσο και το κοινό εν γένει.**

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προσφυγή λόγω παραβάσεως, στρεφόμενη κατά κράτους μέλους το οποίο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης, μπορεί να ασκηθεί από την Επιτροπή ή από άλλο κράτος μέλος. Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει την ύπαρξη παραβάσεως, το καθού κράτος μέλος πρέπει να συμμορφωθεί με την απόφαση το συντομότερο. Όταν η Επιτροπή θεωρεί ότι το κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε προς την απόφαση, μπορεί να ασκήσει νέα προσφυγή, ζητώντας την επιβολή χρηματικών κυρώσεων. Πάντως, σε περίπτωση μη ανακοινώσεως στην Επιτροπή των μέτρων για τη μεταφορά μιας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, το Δικαστήριο μπορεί, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, να επιβάλει κυρώσεις με την πρώτη του απόφαση.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της.

Επικοινωνία: Ευαγγελία Λύκου ☎ (+352) 4303 2077

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106

Ακολουθήστε μας!

